

## **УПУТСТВО ЗА МАТИЧАРЕ О ПОПУЊАВАЊУ СТАТИСТИЧКИХ ОБРАЗАЦА**

ДЕМ – 1 (О РОЂЕЊУ)  
ДЕМ – 2 (О СЛУЧАЈУ СМРТИ)  
ДЕМ – 3 (О ВЈЕНЧАЊУ)



## **ПРЕДГОВОР**

Републички завод за статистику Републике Српске израдио је Упутство за матичаре, у складу са обавезама из Статистичког програма Републике Српске за период 2009-2012, а који је усвојила Народна скупштина Републике Српске одлуком 01-646/09 ("Сл. Гл.РС."бр.33/09).

Републички завод за статистику Републике Српске у 2010. години ревидирао је обрасце виталне статистике с намјером да се садржај на обрасцима виталне статистике усклади са садржајем на пописници за предстојећи попис становништва, што ће омогућити повезивање података виталне статистике са подацима пописа.

У складу са новим обрасцима, урађене су и измјене у Упутству за матичаре. Ново упутство садржи сва неопходна објашњења за правилно попуњавање статистичких образаца.

Ово Упутство примјењује се од 1 . јануара 2011. године, тако да од тог датума престају да важе претходна упутства из области виталне статистике.

**ДИРЕКТОР**  
Др Радмила Чичковић

## УПУТСТВО ЗА МАТИЧАРЕ

### ***Дужности матичара***

Матичар је дужан да на свако питање на статистичким обрасцима упише тачан одговор према Упутствима за попуњавање статистичких образаца. Статистичке обрасце матичар добија од Републичког завода за статистику у потребним количинама и треба да води рачуна да се обрасци не уништавају и да се користе искључиво за сврхе за које су намијењени.

Уз сваки попуњени статистички образац о случају смрти матичар је дужан да приложи један примјерак Потврде о смрти са докторским извјештајем о узроку смрти.

### **УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ СТАТИСТИЧКОГ ОБРАСЦА О РОЂЕЊУ ( образац ДЕМ-1)**

Чињеница рођења уписује се у матичну књигу рођених на основу Пријаве рођења.

**За свако живорођено и мртворођено дијете** попуњава се статистички образац ДЕМ-1, **приликом уписа и матичну књигу рођених.**

### **Попуњавање идентификационих података**

У заглављу обрасца уписује се: мјесто рођења (насељено мјесто, општина или страна држава - ако је дијете рођено у иностранству), мјесец уписа, сједиште матичара, насељено мјесто за које се води матична књига рођених, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.

Ако се матична књига води за два или више насељених мјеста, уписује се оно насељено мјесто које је прво уписано на корицама матичне књиге рођених.

***а) За дјецу која су рођена на територији Републике Српске, ФБиХ и Брчко дистрикта попуњавају се сљедећи идентификациони подаци:***

- *Мјесто рођења*, уписује се назив "насељеног мјеста" у коме се десио случај рођења;

- уписује се назив "општине" којој то насељено мјесто припада, а која је истовремено и општина регистрације (уписа) случаја рођења;

*Затим мјесец уписа, сједиште матичара, насељено мјесто гдје је дијете уписано у матичну књигу, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.*

***б) За дјецу која су рођена на територији стране државе попуњавају се сљедећи идентификациони подаци:***

- *Мјесто рођења*, уписује се назив "стране државе", гдје се десио случај рођења;

*Затим мјесец уписа, сједиште матичара, насељено мјесто где је дијете уписано у матичну књигу, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.*

### **1. Дијете је рођено**

Ако је дијете рођено живо заокружује се шифра 1, а ако је рођено мртво шифра 2.

### **2. Име и презиме дјетета**

**ВЕЛИКИМ ШТАМПАНИМ СЛОВИМА** уписати име и презиме дјетета. Ако приликом пријаве рођења (па ни до дана достављања обрасца надлежном статистичком органу) име није било пријављено матичару, као одговор треба уписати **име још није одређено**.

### **3. Пол дјетета**

За мушко дијете заокружује се шифра - 1, а за женско дијете шифра - 2.

### **4. Датум рођења и ЈМБГ**

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак бројева ЈМБГ у кућице предвиђене на обрасцу. Пажљиво се преписује свих 13 бројева, с тим што се првих 7 бројева које представљају дан, мјесец и годину уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 бројева уписује у спојене кућице.

### **5. Тјелесна маса на рођењу**

Тјелесна маса на рођењу је прва маса плода или новорођеног дјетета измјерена непосредно послије рођења и изражена у грамима.

На примјер: ако је тјелесна маса 3 килограма и 200 грама, уписује се 3200.

У случају да матичар не може прибавити одговор на ово питање, кућице предвиђене за тјелесну масу дјетета остају празне. Матичар ће исто поступити ако попуњава образац за нахоче.

### **6. Држављанство**

За рођену дјецу држављанство се уписује на основу изјаве родитеља. Матичар је дужан да упише тачно онакав одговор, какав добије од лица које пријављује рођење.

### **7. Мјесто порођаја**

*Одговори се дају заокруживањем само једне од шифара: 1, 2, 3 или 4.*

Шифра 1 - ако је дијете рођено у здравственој установи, без обзира ко је пружио помоћ при порођају,

Шифра 2, 3, или 4 - ако је дијете рођено на другом мјесту у зависности од тога ко је пружио помоћ при порођају.

Шифра 2 – ако је помоћ при порођају пружио доктор;

Шифра 3 – ако је помоћ при порођају пружила акушерска сестра-бабица;

Шифра 4 – ако је помоћ при порођају пружила: медицинска сестра, докторски помоћник, болничарка или друго лице које има средњу медицинску школу и није квалификовано за указивање помоћи при порођају. Ова шифра ће се заокружити и у случајевима када је при порођају помоћ пружило лице које нема за то стручних квалификација.

За нахочад или нађену дјецу треба заокружити шифру 4.

#### **8. Број дјеце рођене овим порођајем**

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре 1, 2 или 3, без обзира на то да ли је дијете рођено живорођено или мртворођено. Ако подаци о порођају нису познати(нахоче), сматраће се да је дијете рођено у обичном порођају(тј. да је рођено само једно дијете).

#### **9. Колико је мајка до сада родила дјеце ( рачунајући и ово дијете)**

Као одговор на ово питање треба уписати укупан број дјеце коју је мајка до сада родила рачунајући и дијете за које се попуњава образац ДЕМ-1. Уписују се живорођена и мртворођена дјеца из овог и ранијих бракова, као и дјеца мајке рођена ван брака ако их је имала. Затим се појединачно уписују подаци о броју живорођене и мртворођене дјеце, чији збир мора одговарати укупном броју рођене дјеце. *За нахочад се не уписују подаци.*

#### **10. Колико је од те дјеце у животу**

Одговор на ово питање обухвата дјецу која су била у животу у моменту рођења овога дјетета, укључујући и ово дијете, ако је рођено живо, чак и ако је одмах по рођењу умрло (тражи се податак о броју живе дјеце у моменту рођења овог дјетета, а не у моменту уписа у матичну књигу). Одговор обухвата само дјецу коју је родила ова мајка у овом или у ранијим браковима и ван брака. Обухватају се сва још жива дјеца ове мајке, без обзира на то да ли та дјеца живе у заједници с њом или одвојено.

Број дјеце у животу може бити једнак или мањи од укупног броја живорођене дјеце, који је уписан) код питања 9.

За нахоче, кућице остају непопуњене.

#### **11. Дијете је рођено**

Одговор на ово питање се даје заокруживањем шифри од 1 до 4 према томе да ли је дијете рођено у брачној или ванбрачној заједници:

Шифра 1 - ако је дијете рођено у законској брачној заједници ,

Шифра 2 - ако је дијете рођено ван брака, родитељи нису засновали законску брачну заједницу, **а живе заједно**,

Шифра 3 - ако је дијете рођено ван брака, родитељи нису засновали законску брачну заједницу **и не живе заједно**,

Шифра 4 - ако је дијете нахоче (нађено дијете).

**На питања 12-14 одговор се даје само ако је код питања 11 заокружена шифра 1.**

#### **12. Датум закључења брака**

Као одговор на ово питање уписује се дан, мјесец и година закључења брака родитеља.

#### **13. Колико је мајка родила дјеце у овом браку**

Као одговор на ово питање уписати податке о броју дјеце: укупно, живорођене и мртворођене које је мајка родила само у овом браку, а не и дјецу рођену у ранијим браковима или ван брака

*За нахочад се не уписују подаци.*

#### **14. Који је мајци брак по реду**

Одговор на ово питање се даје заокруживањем шифара 1, 2, 3, или 9, зависно од брачног стања мајке приликом рођења дјетета:

Шифра 1 - за први брак,

Шифра 2 - за други брак,

Шифра 3 - за трећи и више,

Шифра 9 - ако је непознато брачно стање мајке .

### **ПОДАЦИ ЗА МАЈКУ И ОЦА**

С обзиром да су питања о мајци и оцу исте садржине, упутства за уписивање одговора дају се истовремено за обе групе питања.

За дјецу рођену ван брака уписују се у матичну књигу подаци о оцу ако су познати приликом пријаве дјетета.

*За нахочад се не уписују подаци.*

#### **15. Презиме, име и презиме по рођењу (за мајку)**

**ВЕЛИКИМ ШТАМПАНИМ СЛОВИМА** уписати име и презиме родитеља, а за мајку и презиме по рођењу, на начин како је уписано у матичну књигу рођених.

#### **16. Датум рођења и ЈМБГ**

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак бројева ЈМБГ у кућице предвиђене на упитнику. Пажљиво се преписује свих 13 бројева, с тим што се првих 7 бројева који представљају дан, мјесец и годину, уписују се у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 бројева уписује у спојене кућице.

#### **17. Мјесто рођења**

Уписује се насељено мјесто рођења мајке, односно оца, и општина којој то насељено мјесто припада, према званичној територијалној организацији важећој у тренутку уписа у матичну књигу рођених. Ако је лице рођено у иностранству, уписује се само назив државе гдје је мајка односно отац рођен.

#### **18. Пребивалиште**

Уписује се насељено мјесто пребивалишта мајке, односно оца, и општина којој то насељено мјесто припада, према званичној територијалној организацији важећој у тренутку уписа у матичну књигу рођених. Ако је пребивалиште у страни држави, уписује се само назив државе.

**18.a. Ако је један од родитеља одсутан из пребивалишта дуже од једне године, треба уписати мјесто боравка**

Као одговор на ово питање уписује се насељено мјесто гдје су мајка, односно отац одсутни, и општина којој то насељено мјесто припада. Ако је мајка, односно отац одсутан у иностраној држави, уписује се само назив стране државе.

**19. Држављанство**

Матичар је дужан да упише тачно онакав одговор, какав добије од лица које пријављује рођење. Ако се ради о лицима без држављанства онда на линију треба уписати "без држављанства".

**20. Национална припадност**

На основу Устава Републике Српске, грађанима Републике Српске је загарантована слобода изражавања националне припадности. Одговор на ово питање треба уписати тачно онако како изјави лице које пријављује случај за упис у матичну књигу. Уколико лице које даје одговор на ово питање не жели да се изјасни о националној припадности треба уписати "није се изјаснио".

**21. Вјероисповјест**

На основу Устава Републике Српске, грађанима Републике Српске је загарантована слобода исповједања вјере. Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве. Уколико лице које даје одговор на ово питање не жели да се изјасни о вјерској припадности треба уписати "није се изјаснио".

**22. Највиша завршена школа**

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре од 11 до 99 за највишу школу коју је лице завршило. Под највишом завршеном школом подразумева се врста школе чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања.

**23. Активност**

Одговор се даје заокруживањем само једне шифре од 11 до 99. Ако за неко лице могу да се заокруже двије шифре, онда се увијек заокружује мања. Тако, нпр. ако је женско лице старо 15 и више година истовремено породични пензионер и лице са другим личним приходом, треба заокружити шифру 14(пензионер), а не шифру 15(лице са другим личним приходом).

Уколико је заокружена шифра 11 или 12, *обавезно* је на линију уписати *тачан назив занимања* мајке, односно оца.

Ако лице не обавља занимање, заокружује се један одговор од 13 до 99.

**Обавља занимање у радном односу или самостално**

*Шифра 11* заокружује се за сва лица која обављају неко занимање, тј. одређену врсту посла ради стицања средстава за живот. Овај одговор треба заокружити за:



- Лица која су у радном односу (на неодређено или одређено вријеме) у свим облицима својине (друштвена, приватна, задружна, итд.) и без обзира на то на који начин је организовано предузеће, задруга или установа у којој лице ради (друштвено предузеће, јавно предузеће, акционарско друштво, задруга, итд.), као и без обзира на то да ли занимање обављају у привредним или ванпривредним дјелатностима.

### **Обавља занимање без радног односа**

*Шифра 12* заокружује се за лица која припадају једној од сљедећих категорија:

- Лица која обављају неки посао у циљу стицања средстава за живот *ван радног односа*. Овде треба укључити сва лица која обављају разноврсне послове према писменом или усменом договору са послодавцем или која раде самостално, под условом да не остварују право на радни стаж, тј. пензијско, инвалидско и здравствено осигурање. Овај одговор треба заокружити за сва лица која обављају занатске послове, послове у кућној радиности, као и све друге послове за чије се обављање не уплаћују порези и доприноси (рад кућних помоћница, давање часова или одржавање курсева, рад уличних и других продаваца и других лица чији рад није регистрован).

*Занимање се одређује првенствено према врсти посла које обавља, а не према школској спреми коју је лице завршило.*

Нпр. лице које је завршило економски факултет може да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако, лице које је завршило економски факултет може да зарађује средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема. У том случају се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

У случају да се *не зна назив занимања* који одговара послу или пословима, на линији треба да се опише посао или послови које лице ради (на примјер: продавац на уличној тезги, ради на утовару робе, пакује готову робу и др.).

Примјери за правилно попуњавање занимања мајке, односно оца, за које је код активности заокружена шифра 11 или 12.

| <b>Уопштени и непотпуни одговори</b> | <b>Правилни одговори</b>  |
|--------------------------------------|---|
| Пољопривредник                       | Пољопривредник (сточар, ратар, воћар)-<br>произвођач за тржиште.<br>Пољопривредник- произвођач за сопствене<br>потребе. |
| Пољопривредни радник                 | Пољопривредни помоћни радник (у<br>сточарству, ратарству, воћарству)  |
| Рибар                                | Рибар на мору, Слатководни рибар, Радник у<br>рибњаку.  |
| Металски радник                      | Металостругар индустријски, Ливац занатлија,<br>Ливац индустријски, Металостругар занатлија.                            |

|   |  |
|---|--|
| Дрвопрерађивачки радник                   | Дрвостругар занатлија, Дрвостругар индустријски.   |
| Текстилни радник                          | Ручни плетач текстила занатлија, Машински плетач текстила у индустрији и сл.   |
| Пекар, Месар                              | Пекар занатлија, Пекар индустријски, Месар занатлија, Месар индустријски.  |
| Професор, Предавач                        | Професор у средњој школи, Професор на вишој школи, Професор на факултету, исто важи и за предавача.                                  |
| Службеник, Референт, Инспектор, Савјетник | Матичар, Референт за социјалну заштиту, Санитарни инспектор, Правни савјетник  |
| Здравствени радник                        | Медицинска сестра, Физиотерапеут, Акушерска сестра, Фармацеутски техничар, Доктор-специјалиста опште праксе, Фармацеут у veleпродаји |
| Пословођа, Надзорник, Предрадник          | Пословођа бетонаре, Надзорник ткања, Предрадник у преради дрвета   |
| Инжењер                                   | Електротехнички, Машински, Грађевински инжењер   |
| Техничар                                  | Техничар електронике, Техничар за кожарство, Техничар гумарства, Техничар друмског саобраћаја, Рударски техничар                     |
| Руководилац                               | Руководилац протокола, Руководилац финансијских послова, Руководилац кадровских послова  |

### **Незапослен**

*Шифра 13* заокружује се за сва лица која *немају посао* којим стичу средства за живот и која траже посао преко службе за запошљавање (тржишта рада) или самостално.

### **Пензионер**

*Шифра 14* заокружује се за сва лица која *имају рјешење о пензији*, било да су право на пензију остварила личним радом (старосни или инвалидски пензионер) или као чланови породице(породични пензионер).

### **Лице с другим личним приходом**

*Шифра 15* заокружује се за сва лица која као основни извор средстава за живот имају приход од имовине (тј. не раде и нису пензионери). *Приходи од имовине* могу се остварити издавањем стамбених или пословних просторија, давањем у закуп пољопривредног земљишта, на основу посједовања вриједносних папира (акције, дионице) и др. Овај одговор заокружује се и за лица којима је основни извор средстава за живот социјална помоћ, алиментација, инвалиднина, стипендија и сл.

### **Особа која обавља кућне послове**

*Шифра 16* заокружује се за *издржавано* лице старо 15 и више година, које највећи дио времена током дана проводи у обављању кућних послова, као што су: спремање стана, припремање хране, брига о дјечи и сл.

### **Ученик или студент**

*Шифра 17* заокружује се за *ученике и студенте који редовно или ванредно похађају* неку школу (основну, средњу, вишу или високу), *под условом да не обављају занимање, да не траже посао и да нису пензионери.*

### **Неспособан за рад**

*Шифра 18* заокружује се за лица старија од 15 и више година, а која због болести, инвалидитета или старости не обављају или не могу обављати занимање.

### **Издржавана лица**

*Шифра 19* заокружује се за лица стара 15 и више година која не могу да обављају занимање због старости, болести или инвалидности, као и за остала издржавана лица која се не могу разврстати ни у једну од наведених група (од 13 до 18).

### **Лице на привременом раду-боравку у иностранству**

*Шифра 20* заокружује се само за лица која привремено раде у иностранству код страног послодавца, или су на самосталном раду у иностранству.

## **24. Положај у запослености**

Одговор на ово питање треба дати за лице које обавља занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружен број уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се ради о: запосленику, шифра 1; послодавцу, шифра 2; самозапосленом, шифра 3; помажућем члану домаћинства, шифра 4; и непознато, шифра 9.

**Запосленици** су лица у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица која су запослена у приватним угоститељским, трговачким и другим радњама, која нису власници, као и чланови домаћинства који за свој рад примају плату, односно за које се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

**Послодавци** су лица која су власници или сувласници предузећа, приватне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која запошљавају једног или више радника.

**Самозапосленици** су лица која самостално обављају дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лице које ради за властито рачун( улични продавачи сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл.)

**Помажући чланови домаћинства** су лица која редовно раде на имању, у самосталној угоститељској радњи, предузећу итд., неког од чланова домаћинства и за тај рад не добијају плату, нити им се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

Ако је *непознат* положај у запослености мајке, односно оца, заокружује се шифра 9.

## **УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ СТАТИСТИЧКОГ ОБРАСЦА О СЛУЧАЈУ СМРТИ (образац ДЕМ – 2)**

Приликом уписа у матичну књигу умрлих матичар је дужан да за свако умрло лице попуни статистички образац о случају смрти ДЕМ-2, без обзира да ли је смрт природна, насилна или неутврђена. Чињенице смрти уписују се у матичну књигу умрлих на основу Потврде о смрти, рјешења органа надлежног за вођење матичних књига или правоснажне судске одлуке.

Уз попуњени образац о случају смрти матичар мора приложити један примјерак попуњеног обрасца "Потврда о смрти", а други примјерак улаже у списе матичне књиге умрлих.

Из потврде о смрти матичар утврђује да ли је лице било лијечено или није, као и податак о насилној смрти.

За леш који је нађен, а није било могуће утврдити идентитет, одговоре у статистичком образцу треба попунити на основу записника о нађеном тијелу.

### ***Попуњавање идентификационих података***

У заглављу обрасца уписује се: мјесто смрти (насељено мјесто, општина или страна држава - ако је умрло лице у иностранству), мјесец уписа, сједиште матичара, насељено мјесто за које се води матична књига умрлих, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.

Ако се матична књига води за два или више насељених мјеста, уписује се оно насељено мјесто које је прво уписано на корицама матичне књиге умрлих.

***а) За лица умрла на територији Републике Српске, ФБиХ и Брчко дистрикта попуњавају се сљедећи идентификациони подаци:***

- *Мјесто смрти*, уписује се назив "насељеног мјеста" у коме се десио случај смрти;
- уписује се назив "општине смрти" којој то насељено мјесто припада, а која је истовремено и општина регистрације (уписа) случаја смрти;

*Затим мјесец уписа, сједиште матичара, насељено мјесто гдје је лице уписано у матичну књигу, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.*

***б) За лица умрла на територији стране државе попуњавају се сљедећи идентификациони подаци:***

- *Мјесто смрти*, уписује се назив "стране државе" гдје се десио случај смрти

*Затим мјесец уписа, сједиште матичара, насељено мјесто где је лице уписано у матичну књигу, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.*

***в) За нађени леш попуњавају се сљедећи идентификациони подаци:***

- *Мјесто смрти*, уписује се назив "насељеног мјеста" гдје је леш пронађен

- уписује се назив "општине" којој то насељено мјесто припада, а која је истовремено и општина регистрације (уписа) случаја смрти;

### **1. Презиме и име умрлог и име једног од родитеља**

**ВЕЛИКИМ ШТАМПАНИМ СЛОВИМА** уписати презиме и име умрлог и име једног од родитеља на начин како је уписано у матичну књигу умрлих. Ако приликом пријаве смрти одојчета (па ни до дана достављања обрасца надлежном статистичком органу) његово име није било пријављено матичару, као одговор треба ставити **име још није одређено**.

### **2. Пол**

Заокружује се:

шифра 1 - за мушко ,

шифру 2 - за женско .

### **3. Датум и час смрти**

Уписати датум (дан, мјесец и годину) и час смрти, рачунајући часове од 0 до 24, рачунајући сваки започети час као цијели.

Примјер: Ако је лице умрло 15. јануара у 22 часа и 15 минута, уписује се 15 01 23 часа.

За леш који је накнадно пронађен, датум смрти треба уписати из записника који је саставио надлежни орган.

### **4. Датум рођења и ЈМБГ умрлог**

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак бројева ЈМБГ у кућице предвиђене на упитнику. Пажљиво се преписује свих 13 бројева, с тим што се првих 7 бројева који представљају: дан, мјесец и годину уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 бројева уписује у спојене кућице.

*За одојчад до 7 дана старости уписује се и час рођења (0-24).*

Податак уписати тачно онако како је уписан у матичну књигу умрлих.

### **5. Пребивалиште**

Као одговор на ово питање уписује се насељено мјесто гдје је било посљедње пребивалиште умрле особе. Ако је посљедње пребивалиште умрле особе било у иностранству, уписује се држава пребивалишта.

*5.а. Ако је умрла особа била одсутна из пребивалишта дуже од једне године, треба уписати мјесто боравка*

Као одговор на ово питање уписује се насељено мјесто гдје је умрла особа била одсутна, као и општина којој то насељено мјесто припада. Ако је умрла особа боравила у иностранству уписује се само назив стране државе.

За нађени леш за који се није могао да се утврди идентитет, као пребивалиште треба уписати мјесто( насеље) гдје је случај уписан у матичну књигу умрлих.

## **6. Брачно стање**

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем шифре од 1-9 уз један од понуђених одговора, према брачном стању лица у тренутку смрти.

Заокружује се шифра која одговара брачном стању умрлог лица.

Шифра 1 - за дјецу и лица која никада нису склапала брак;

Шифра 2 – ако је лице живјело у законској брачној заједници;

Шифра 3 - ако је ранији брак престао смрћу другог супружника;

Шифра 4 - ако је брак разведен правоснажном судском одлуком;

Шифра 5 – ако је лице живјело у ванбрачној заједници;

Шифра 9 – ако је брачно стање лица непознато.

## **7. Држављанство**

Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве о држављанству. Ако се ради о лицима без држављанства онда треба уписати „без држављанства“.

## **8. Национална припадност**

На основу Устава Републике Српске, грађанима Републике Српске је загарантована слобода изражавања националне припадности. Одговор на ово питање треба писати тачно онако како изјави лице које пријављује случај за упис у матичну књигу. Уколико лице које даје одговор на ово питање не жели да се изјасни о националној припадности треба уписати "није се изјаснио".

## **9. Вјероисповјест**

На основу Устава Републике Српске, грађанима Републике Српске је загарантована слобода исповједања вјере. Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве. Уколико лице које даје одговор на ово питање не жели да се изјасни о вјерској припадности треба уписати "није се изјаснио".

## **10. Највиша завршена школа**

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре од 11-99 за највишу школу коју је лице завршило. Под највишом завршеном школом подразумева се врста школе чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања.

## **11. Активност**

Одговор се даје заокруживањем шифре од 11- 99. Ако за неко лице могу да се заокруже двије шифре, онда се увијек заокружује мања. Тако, нпр. ако је женско лице старо 15 и више година истовремено било породични пензионер и лице са другим личним приходом, треба заокружити шифру 14 (пензионер), а не шифру 15 (лице са другим личним приходом).

Уколико је заокружена шифра 11 или 12, *обавезно* је на линију уписати *тачан назив занимања* умрлог лица.

Ако лице није обављало занимање, заокружује се један одговор од 13 до 99.

### **Обавља занимање у радном односу или самостално**

*Шифра 11* заокружује се за сва лица која су обављала неко занимање, тј. одређену врсту посла ради стицања средстава за живот. Овај одговор треба заокружити за:

- Лица која су била у радном односу (на неодређено или одређено време), у свим облицима својине (друштвена, приватна, задружна, итд.) и без обзира на то на који начин је организовано предузеће, задруга или установа у којој је лице радило (друштвено предузеће, јавно предузеће, акционарско друштво, задруга, итд.), као и без обзира на то да ли занимање обављају у привредним или ванпривредним дјелатностима.

### **Обавља занимање без радног односа**

*Шифра 12* заокружује се за лица која су припадала једној од сљедећих категорија:

- Лица која су обављала неки посао у циљу стицања средстава за живот *ван радног односа*. Овде треба укључити сва лица која су обављала разноврсне послове према писменом или усменом договору са послодавцем или која раде самостално, под условом да не остварују право на радни стаж, тј. пензијско, инвалидско и здравствено осигурање. Овај одговор треба заокружити за сва лица која су обављала занатске послове, послове у кућној радиности, као и све друге послове за чије се обављање не уплаћују порези и доприноси (рад кућних помоћница, давање часова или одржавање курсева, рад уличних и других продаваца и других лица чији рад није регистрован).

*Занимање се одређује првенствено према врсти посла које је лице обављало, а не према школској спреми коју је лице завршило.*

Нпр. лице које је завршило економски факултет могло је да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако, лице које је завршило економски факултет могло је да зарађује средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема. У том случају се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

У случају да се *не зна назив занимања* које одговара послу или пословима, на линији треба да се опише посао или послови које је лице радило (на примјер: продавац на уличној тезги, радио на утовару робе, паковао готову робу и др.).

Примјери за правилно попуњавање занимања умрлог лица, за које је код активности заокружена шифра 11 или 12.

| <b>Уопштени и непотпуни одговори</b>      | <b>Правилни одговори</b>  |
|---|---|
| Пољопривредник                            | Пољопривредник ( сточар, ратар, воћар)-<br>произвођач за тржиште.<br>Пољопривредник- произвођач за сопствене<br>потребе.                      |
| Пољопривредни радник                      | Пољопривредни помоћни радник( у<br>сточарству, ратарству, воћарству)  |
| Рибар                                     | Рибар на мору, Слатководни рибар, Радник у<br>рибњаку.  |
| Металски радник                           | Металостругар индустријски, Ливац занатлија,<br>Ливац индустријски, Металостругар занатлија.  |
| Дрвопрерађивачки радник                   | Дрвостругар занатлија, Дрвостругар<br>индустријски.   |
| Текстилни радник                          | Ручни плетач текстила занатлија, Машински<br>плетач текстила у индустрији и сл.   |
| Пекар, Месар                              | Пекар занатлија, Пекар индустријски, Месар<br>занатлија, Месар индустријски.  |
| Професор, Предавач                        | Професор у средњој школи, Професор на<br>вишој школи, Професор на факултету, исто<br>важи и за предавача.                                     |
| Службеник, Референт, Инспектор, Савјетник | Матичар, Референт за социјалну заштиту,<br>Санитарни инспектор, Правни савјетник  |
| Здравствени радник                        | Медицинска сестра, Физиотерапеут,<br>Акушерска сестра, Фармацеутски техничар,<br>Доктор-специјалиста опште праксе,<br>Фармацеут у veleпродаји |
| Пословођа, Надзорник, Предрадник          | Пословођа бетонаре, Надзорник ткања,<br>Предрадник у преради дрвета   |
| Инжењер                                   | Електротехнички, Машински, Грађевински<br>инжењер   |
| Техничар                                  | Техничар електронике, Техничар за<br>кожарство, Техничар гумарства, Техничар<br>друмског саобраћаја, Рударски техничар                        |
| Руководилац                               | Руководилац протокола, Руководилац<br>финансијских послова, Руководилац<br>кадровских послова   |

### **Незапослен**

*Шифра 13* заокружује се за сва лица која нису имала посао којим су стицала средства за живот и која су тражила посао преко службе за запошљавање (тржишта рада) или самостално.



## **Пензионер**

*Шифра 14* заокружује се за сва лица која су имала рјешење о пензији, било да су право на пензију остварила личним радом (старосни или инвалидски пензионер) или као чланови породице (породични пензионер).

## **Лице с другим личним приходом**

*Шифра 15* заокружује се за сва лица која су као основни извор средстава за живот имала приход од имовине (тј. нису радила и нису били пензионери). Приходи од имовине могу се остварити издавањем стамбених или пословних просторија, давањем у закуп пољопривредног земљишта, на основу посједовања вриједносних папира (акције, дионице) и др. Овај одговор заокружује се и за лица којима је основни извор средстава за живот била социјална помоћ, алиментација, инвалиднина, стипендија и сл.

## **Особа која обавља кућне послове**

*Шифра 16* заокружује се за издржавано лице старо 15 и више година, које је највећи дио времена током дана проводило у обављању кућних послова, као што су: спремање стана, припремање хране, брига о дјечи и сл.

## **Дијете, ученик или студент**

*Шифра 17* заокружује се за дјецу, ученике и студенте, под условом да нису обављали занимање и да нису тражили посао .

## **Неспособан за рад**

*Шифра 18* заокружује се за лица старија од 15 и више година, а која због болести, инвалидитета или старости нису обављала или нису могла обављати занимање.

## **Издржавано лице**

*Шифра 19* заокружује се за лица стара 15 и више година која нису могла обављати занимање због старости, болести или инвалидности, као и за остала издржавана лица која се не могу разврстати ни у једну од наведених група (од 13 до 18).

## **Лице на привременом раду-боравку у иностранству**

*Шифра 20* заокружује се само за лица која су привремено радила у иностранству код страног послодавца, или су била на самосталном раду у иностранству.

## **12. Положај у запослености**

Одговор на ово питање треба дати за умрло лице које је обављало занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружена шифра уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се радило о: запосленику, шифра 1; послодавцу, шифра 2; samozапосленом, шифра 3; помажућем члану домаћинства, шифра 4; и непознато, шифра 9.

**Запосленици** су лица која су била у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица која су била запослена у

приватним угоститељским, трговачким и другим радњама, која нису власници, као и чланови домаћинства који су за свој рад примали плату, односно за које се уплаћивало пензионо и здравствено осигурање.

**Послодавци** су лица која су била власници или сувласници предузећа, приватне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која су запошљавали једног или више радника.

**Самозапосленици** су лица која су самостално обављала дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лице које је радило за властити рачун ( улични продавачи сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл. )

**Помажући чланови домаћинства** су лица која су редовно радила на имању, у самосталној угоститељској радњи, предузећу итд. неког од чланова домаћинства и за тај рад нису добијали плату, нити им се уплаћивало пензионо и здравствено осигурање.

Ако је *непознат* положај у запослености умрлог лица, заокружује се шифра 9.

## **ПОДАЦИ О СМРТИ**

### **13. Мјесто смрти**

Одговор на ово питање даје се на основу увида у Потврду о смрти и заокруживањем шифре 1-3.

Шифра 1 - Ако је смрт наступила у здравственој установи;

Шифра 2 - Ако је смрт наступила у стану;

Шифра 3 - Ако је смрт наступила на неком другом мјесту( поље, шума, градилиште итд.).

### **14. Само за случајеве када је смрт наступила у стану или на другом мјесту**

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре 1 или 2.

Шифра 1 - ако је смрт утврдио доктор или друго здравствено лице;

Шифра 2 - ако је смрт утврдило друго лице.

### **15. Да ли је умрли био лијечен од болести или повреде од које је умро**

Одговор на ово питање даје се на основу увида у докторски извјештај Потврде о смрти.

Шифра 1- ако је умрлој особи била пружена стручна помоћ доктора у вези са болести или повредом од које је особа умрла, без обзира да ли је та особа била лијечена у здравственој установи или ван здравствене установе;

Шифра 2 - ако умрла особа није била лијечена од болести или повреде која је довела до смрти;

Шифра 9 - за умрлу особу за коју доктор не може да утврди да ли је била лијечена од болести или повреде од које је умрла.

### **16. Ко је дао податке о узроку смрти**

Заокружити само једну од шифри које су наведене на обрасцу, а на основу података из Потврде о смрти.

### **17. Узрок смрти**

За ово питање матичар не уписује одговор. Овај одговор уписује доктор шифрант.

## **ПОДАЦИ О НАСИЛНОЈ СМРТИ**

### **18. Врста насилне смрти**

Код овог питања треба заокружити једну од шифри које су наведене у обрасцу, у зависности да ли се ради о:

Шифра 1 - несрећни случај;

Шифра 2 - самоубиство;

Шифра 3 - убиство;

Шифра 4 - непознато-неразјашњена насилна смрт, односи се на догађаје са неутврђеним поријеклом насилне смрти.

### **19. Спољни узрок смрти**

За ово питање матичар не уписује одговор. Овај одговор уписује доктор шифрант.

### **20. Вријеме догађаја који је изазвао насилну смрт**

Одговор на ово питање се даје на начин да се уписује када се случај десио, а не када је смрт наступила. Уписује се дан и час у недјељи када се догађај десио.

### **21. Мјесто догађаја**

У зависности од мјеста догађаја(кућа, школа, саобраћајница, фабрика итд.), заокружује се одговарајућа шифра.

### **22. У тренутку догађаја умрло лице је било**

У зависности од наведене активности(током обављања посла, током обављања спортске активности, коришћења слободног времена, итд.), заокружује се одговарајућа шифра.

## **ПОДАЦИ О МАЈЦИ УМРЛОГ ОДОЈЧЕТА**

**Одговори на сљедећа питања уписују се само за мајку умрлог одојчета.**

### **23. Датум рођења и ЈМБГ мајке умрлог одојчета**

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак бројева ЈМБГ у кућице предвиђене на упитнику. Пажљиво се преписује свих 13 бројева, с тим што се првих 7 бројева који представљају дан, мјесец и годину уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 бројева уписује у спојене кућице.

#### **24. Држављанство**

Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве о држављанству мајке умрлог одојчета. Ако је мајка без држављанства на линији поред питања треба уписати „без држављанства“.

#### **25. Колико је мајка умрлог одојчета до сада родила дјеце ( рачунајући и ово дијете)**

Као одговор на ово питање треба уписати укупан број дјеце коју је мајка до сада родила. Уписују се живорођена и мртворођена дјеца из овог и ранијих бракова, као и дјеца рођена ван брака ако их је имала. Затим се појединачно уписују подаци о броју живорођене и мртворођене дјеце, чији збир мора одговарати укупном броју рођене дјеце.

#### **26. Мајка је одојче родила у:**

Одговор на ово питање даје се заокруживањем једне од понуђених шифри.

Шифра 1 - ако је одојче било рођено у законској брачној заједници,

Шифра 2 - ако је одојче било рођено ван брака, родитељи нису засновали законску брачну заједницу, **а живе заједно**,

Шифра 3 - ако је одојче било рођено ван брака, родитељи нису засновали законску брачну заједницу **и не живе заједно**,

Шифра 5 - ако је умрло одојче било нахоче.

#### **27. Највиша завршена школа**

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре од 11-99 за највишу завршену школу коју је мајка завршила. Под највишом завршеном школом подразумијева се врста школе чијим је завршавањем мајка стекла највиши степен образовања.

#### **28. Активност мајке**

Одговор се даје заокруживањем само једне шифре од 11 до 99. Ако за неко лице могу да се заокруже двије шифре, онда се увијек заокружује мања. Тако, нпр. ако је женско лице старо 15 и више година истовремено породични пензионер и лице са другим личним приходом, треба заокружити шифру 14(пензионер), а не шифру 15(лице са другим личним приходом).

Уколико је заокружена шифра 11 или 12, *обавезно* је на линију уписати *тачан назив занимања* мајке умрлог одојчета.

Ако лице не обавља занимање, заокружује се један одговор од 13 до 99.

#### **Обавља занимање у радном односу или самостално**

*Шифра 11* заокружује се за сва *лица која обављају неко занимање*, тј. одређену врсту посла ради стицања средстава за живот. Овај одговор треба заокружити за:

- Лица која су у радном односу (на неодређено или одређено вријеме), у свим облицима својине (друштвена, приватна, задружна, итд.) и без обзира на то на који начин је организовано предузеће, задруга или установа у којој лице ради (друштвено

предузеће, јавно предузеће, акционарско друштво, задруга, итд.), као и без обзира на то да ли занимање обављају у привредним или ванпривредним дјелатностима.

### **Обавља занимање без радног односа**

*Шифра 12* заокружује се за лица која припадају једној од сљедећих категорија:

- Лица која обављају неки посао у циљу стицања средстава за живот *ван радног односа*. Овде треба укључити сва лица која обављају разноврсне послове према писменом или усменом договору са послодавцем или која раде самостално, под условом да не остварују право на радни стаж, тј. пензијско, инвалидско и здравствено осигурање. Овај одговор треба заокружити за сва лица која обављају занатске послове, послове у кућној радиности, као и све друге послове за чије се обављање не уплаћују порези и доприноси (рад кућних помоћница, давање часова или одржавање курсева, рад уличних и других продаваца и других лица чији рад није регистрован).

*Занимање се одређује првенствено према врсти посла које обавља, а не према школској спреми коју је лице завршило.*

Нпр. лице које је завршило економски факултет може да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако, лице које је завршило економски факултет, може да зарађује средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема. У том случају се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

У случају да се *не зна назив занимања* који одговара послу или пословима, на линији треба да се опише посао или послови које лице ради (на примјер: продавац на уличној тезги, ради на утовару робе, пакује готову робу и др.).

### **Незапослен**

*Шифра 13* заокружује се за сва лица која *немају посао* којим стичу средства за живот и која траже посао преко службе за запошљавање (тржишта рада) или самостално.

### **Пензионер**

*Шифра 14* заокружује се за сва лица која имају *рјешење о пензији*, било да су право на пензију остварила личним радом (старосни или инвалидски пензионер) или као чланови породице (породични пензионер).

### **Лице с другим личним приходом**

*Шифра 15* заокружује се за сва лица која као основни извор средстава за живот имају приход од имовине (тј. не раде и нису пензионери). *Приходи од имовине* могу се остварити издавањем стамбених или пословних просторија, давањем у закуп пољопривредног земљишта, на основу посједовања вриједносних папира (акције, дионице) и др. Овај одговор заокружује се и за лица којима је основни извор средстава живот социјална помоћ, алиментација, инвалиднина, стипендија и сл.

### **Особа која обавља кућне послове**

*Шифра 16* заокружује се за *издржавано* лице старо 15 и више година, које највећи дио времена током дана проводи у обављању кућних послова, као што су: спремање стана, припремање хране, брига о дјечи и сл.

### **Ученик или студент**

*Шифра 17* заокружује се за *ученике и студенте који редовно или ванредно похађају* неку школу (основну, средњу, вишу или високу), *под условом да не обавља занимање, да не тражи посао и да није пензионер.*

### **Неспособан за рад**

*Шифра 18* заокружује се за лица старија од 15 и више година, а која због болести, инвалидитета или старости не обављају или не могу обављати занимање.

### **Издржавана лица**

*Шифра 19* заокружује се за лица стара 15 и више година која не могу обављати занимање због старости, болести или инвалидности, као и за остала издржавана лица која се не могу разврстати ни у једну од наведених група (од 13 до 18).

### **Лице на привременом раду-боравку у иностранству**

*Шифра 20* заокружује се само за лица која су привремено на раду у иностранству код страног послодавца, или су на самосталном раду.

### **29. Положај у запослености**

Одговор на ово питање треба дати за за мајку умрлог одојчета која обавља занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружена шифра уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се ради о: запосленику, шифра 1; послодавцу, шифра 2; samozапосленом, шифра 3; помажућем члану домаћинства, шифра 4; и непознато, шифра 9.

**Запосленици** су лица која су у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица су запослена у приватним угоститељским, трговачким и другим радњама, која нису власници, као и чланови домаћинства који за свој рад примају плату, односно за које се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

**Послодавци** су лица која су власници или сувласници предузећа, приватне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која запошљавају једног или више радника.

**Самозапосленици** су лица која самостално обављају дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лице које ради за властити рачун ( улични продавачи сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл. )

**Помажући чланови домаћинства** су лица која редовно раде на имању, у самосталној угоститељској радњи, предузећу итд. неког од чланова домаћинства и за тај рад не добијају плату, нити им се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

Ако је *непознат* положај у запослености мајке умрлог одојчета, заокружује се шифра 9.

## **УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ СТАТИСТИЧКОГ ОБРАСЦА О ЗАКЉУЧЕЊУ БРАКА ( образац ДЕМ-3)**

За сваки законито закључени брак матичар треба да попуни статистички образац Дем - 3. Подаци који се налазе у матичној књиги вјенчаних преносе се на образац. Одговоре на остала питања матичар ће тражити од супружника приликом вјенчања или ће их преписати из записника.

Одговоре треба уписати према стању прије ступања у брак.

### ***Попуњавање идентификационих података***

У заглављу обрасца уписује се: мјесто склапања брака (насељено мјесто, општина или страна држава - ако је брак склопљен у иностранству), датум закључења брака (дан, мјесец и година), сједиште матичара, насељено мјесто за које се води матична књига вјенчаних, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.

Ако се матична књига води за два или више насељених мјеста, уписује се оно насељено мјесто које је прво уписано на корицама матичне књиге вјенчаних.

а) ***За бракове закључене на територији Републике Српске, ФБиХ и Брчко дистрикта*** без обзира на то да ли је брак закључен:

Између држављана Републике Српске, између држављана Републике Српске и страног држављанина, као и између странаца (и невјеста и младожења су страни држављани), заглавље обрасца се попуњава на сљедећи начин:

- *Мјесто склапања брака:*

- уписује се назив "насељеног мјеста" у коме је закључен брак;

-уписује се назив "општине", која је истовремено и општина регистрације (уписа) закљученог брака;

*Затим датум закључења брака, сједиште матичара, насељено мјесто где је лице уписано у матичну књигу, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.*

б) **За бракове закључене на територији стране државе**, без обзира на то да ли је брак закључен:

Између држављана Републике Српске, између држављана Републике Српске и страног држављанина, као и између странаца (и невјеста и младожења су страни држављани), заглавље обрасца се попуњава на следећи начин:

*-Мјесто склапања брака:*

-уписује се „страна држава“ гдје је брак закључен;

*Затим датум закључења брака, сједиште матичара, насељено мјесто где је лице уписано у матичну књигу, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.*

### **ПОДАЦИ ЗА МЛАДОЖЕЊУ И НЕВЈЕСТУ**

#### **1. Презиме, име и име једног од родитеља и презиме по рођењу за невјесту**

**ВЕЛИКИМ ШТАМПАНИМ СЛОВИМА** уписати презиме, име и име једног родитеља младожење, односно невјесте, и презиме по рођењу за невјесту, онако како је уписано у матичну књигу вјенчаних.

#### **2. Датум рођења и ЈМБГ**

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак бројева ЈМБГ у кућице предвиђене на упитнику. Пажљиво се уписује свих 13 бројева, с тим што се првих 7 бројева који представљају: дан, мјесец и годину уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 бројева уписује у спојене кућице.

#### **3. Брачно стање прије закључења овог брака**

Заокружује се шифра која одговара законском брачном стању младожење, односно невјесте прије закључења овог брака.

Шифра 1 - За лица која никада нису склапала брак неожењен-неудата;

Шифра 2 - Ако је ранији брак престао смрћу другог супружника;

Шифра 3 - Ако је брак разведен правоснажном судском одлуком.

#### **4. Који је брак по реду**

Заокружује се шифра код једног од могућих одговора: "први", "други" или "трећи и више".

Код ранијих бракова треба узети у обзир само оне који су закључени по одредбама Закона о браку или по законским прописима који су важили у вријеме закључења тих ранијих бракова, а престали су или смрћу једног супружника или на основу правоснажне судске одлуке о разводу.

Ако је код питања 3 "*раније брачно стање*" заокружена шифра 1, код одговора на питање 4. "*који је брак по реду*" мора бити заокружена шифра 1 „први“.



## **5. Пребивалиште прије закључења брака**

Као одговор на ово питање уписују се адресни подаци, и то: *насељено мјесто* (насеље), *општина* (којој то насељено мјесто припада) или *страна држава* у којој се налази последње пребивалиште младожење, тј. неvjесте у вријеме закључења брака.

Називи насељеног мјеста општине се уписују према званичној територијалној организацији, важећој у тренутку уписа у матичну књигу вјенчаних.

За лица која имају пребивалиште у иностранству, а брак закључе на територији Републике Српске, треба уписати само тачан назив државе, у којој лице има пребивалиште.

### **5.а) Ако су младожења или неvjеста били одсутни из пребивалишта дуже од једне године**

Уписују се тачни адресни подаци (насељено мјесто, општина или страна држава) за:

- *стране држављане са пребивалиштем у иностранству*, а који раде или бораве у Републици Српској *дуже од годину дана* уписује се: насељено мјесто и општина у Републици Српској у којој је лице боравило до закључења брака.

- *лица са пребивалиштем у Републици Српској*, а који се налазе на привременом раду-боравку у иностранству *дуже од годину дана*, уписује се само тачан назив државе гдје лице борави.

## **6. Држављанство**

Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве младожење и неvjесте. Уколико младожења или неvjеста нема држављанство, на линију се уписује "без држављанства".

## **7. Национална припадност**

На основу Устава Републике Српске, грађанима Републике Српске је загарантована слобода изражавања националне припадности.

Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве младожење и неvjесте. Уколико не желе да се изјасне о националној припадности, треба уписати "није се изјаснио".

## **8. Вjероисповјест**

На основу Устава Републике Српске, грађанима Републике Српске је загарантована слобода исповједања вjере. Одговор на ово питање уписује се на основу изјаве младожење и неvjесте. Уколико не желе да се изјасне о вjероисповјести, треба уписати "није се изјаснио".

## **9. Највиша завршена школа**

Одговор на ово питање уписује се на начин да се заокружи само једна шифра од 11-99 за *највишу завршену школу*. Под највишом завршеном школом подразумева се врста школе, чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања.

Ако је лице завршило неку школу у иностранству, као одговор треба заокружити одговарајући степен те школе, тј. да ли је основна, средња, виша или висока школа, односно магистериј или докторат.

## **10. АКТИВНОСТ**

Одговор се даје заокруживањем само једне шифре од 11 до 99. Ако за неко лице могу да се заокруже двије шифре, онда се увијек заокружује мања. Тако, нпр. ако је женско лице старо 15 и више година истовремено породични пензионер и лице са другим личним приходом, треба заокружити шифру 14 (пензионер), а не шифру 15 (лице са другим личним приходом).

Уколико је заокружена шифра 11 или 12, *обавезно* је на линију уписати *тачан назив занимања* младожење, односно невјесте.

Ако лице не обавља занимање, заокружује се један одговор од 13 до 99.

### **Обавља занимање у радном односу или самостално**

*Шифра 11* заокружује се за сва лица која обављају неко занимање, тј. одређену врсту посла ради стицања средстава за живот. Овај одговор треба заокружити за:

- Лица која су у радном односу (на неодређено или одређено време), у свим облицима својине (друштвена, приватна, задружна, итд.) и без обзира на то на који начин је организовано предузеће, задруга или установа у којој лице ради (друштвено предузеће, јавно предузеће, акционарско друштво, задруга, итд.), као и без обзира на то да ли занимање обављају у привредним или ванпривредним делатностима.

### **Обавља занимање без радног односа**

*Шифра 12* заокружује се за лица која припадају једној од сљедећих категорија:

- Лица која обављају неки посао у циљу стицања средстава за живот *ван радног односа*. Овде треба укључити сва лица која обављају разноврсне послове према писменом или усменом договору с послодавцем или која раде самостално, под условом да не остварују право на радни стаж, тј. пензијско, инвалидско и здравствено осигурање. Овај одговор треба заокружити за сва лица која обављају занатске послове, послове у кућној радиности, као и све друге послове за чије се обављање не уплаћују порези и доприноси (рад кућних помоћница, давање часова или одржавање курсева, рад уличних и других продаваца и других лица чији рад није регистрован).

*Занимање се одређује првенствено према врсти посла које обавља, а не према школској спреми коју је лице завршило.*

Нпр. лице које је завршило економски факултет може да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако, лице које је завршило економски факултет, може да зарађује средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема. У том случају се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

У случају да се *не зна назив занимања* који одговара послу или пословима, на линији треба да се опише посао или послови које лице ради (на пример: продавац на уличној тезги, ради на утовару робе, пакује готову робу и др.).

Примјери за правилно попуњавање занимања младожење, односно невјесте, за које је код активности заокружена шифра 11 или 12.

| <b>Уопштени и непотпуни одговори</b>      | <b>Правилни одговори</b>  |
|---|---|
| Пољопривредник                            | Пољопривредник ( сточар, ратар, воћар)-<br>произвођач за тржиште.<br>Пољопривредник- произвођач за сопствене<br>потребе.                      |
| Пољопривредни радник                      | Пољопривредни помоћни радник( у<br>сточарству, ратарству, воћарству)  |
| Рибар                                     | Рибар на мору, Слатководни рибар, Радник у<br>рибњаку.  |
| Металски радник                           | Металостругар индустријски, Ливац занатлија,<br>Ливац индустријски, Металостругар занатлија.  |
| Дрвопрерађивачки радник                   | Дрвостругар занатлија, Дрвостругар<br>индустријски.   |
| Текстилни радник                          | Ручни плетач текстила занатлија, Машински<br>плетач текстила у индустрији и сл.   |
| Пекар, Месар                              | Пекар занатлија, Пекар индустријски, Месар<br>занатлија, Месар индустријски.  |
| Професор, Предавач                        | Професор у средњој школи, Професор на<br>вишој школи, Професор на факултету, исто<br>важи и за предавача.                                     |
| Службеник, Референт, Инспектор, Савјетник | Матичар, Референт за социјалну заштиту,<br>Санитарни инспектор, Правни савјетник  |
| Здравствени радник                        | Медицинска сестра, Физиотерапеут,<br>Акушерска сестра, Фармацеутски техничар,<br>Доктор-специјалиста опште праксе,<br>Фармацеут у велепродаји |
| Пословођа, Надзорник, Предрадник          | Пословођа бетонаре, Надзорник ткања,<br>Предрадник у преради дрвета   |
| Инжењер                                   | Електротехнички, Машински, Грађевински<br>инжењер   |
| Техничар                                  | Техничар електронике, Техничар за<br>кожарство, Техничар гумарства, Техничар<br>друмског саобраћаја, Рударски техничар                        |
| Руководилац                               | Руководилац протокола, Руководилац<br>финансијских послова, Руководилац<br>кадровских послова   |

### **Незапослен**

*Шифра 13* заокружује се за сва лица која *немају посао* којим стичу средства за живот и која траже посао преко службе за запошљавање (тржишта рада) или самостално.

### **Пензионер**

*Шифра 14* заокружује се за сва лица која *имају рјешење о пензији*, било да су право на пензију остварила личним радом (старосни или инвалидски пензионер) или као чланови породице (породични пензионер).

### **Лице са другим личним приходом**

*Шифра 15* заокружује се за сва лица која као основни извор средстава за живот имају приход од имовине (тј. не раде и нису пензионери). *Приходи од имовине* могу се остварити издавањем стамбених или пословних просторија, давањем у закуп пољопривредног земљишта, на основу посједовања вриједносних папира (акције, дионице) и др. Овај одговор заокружује се и за лица којима је основни извор средстава за живот социјална помоћ, алиментација, инвалиднина, стипендија и сл.

### **Особа која обавља кућне послове**

*Шифра 16* заокружује се за *издржавано* лице старо 15 и више година, које највећи дио времена током дана проводи у обављању кућних послова, као што су: спремање стана, припремање хране, брига о дјечи и сл.

### **Ученик или студент**

*Шифра 17* заокружује се за ученике и студенте који редовно или ванредно похађају неку школу (основну, средњу, вишу или високу), под условом да не обављају занимање, да не траже посао и да нису пензионери.

### **Неспособан за рад**

*Шифра 18* заокружује се за лица старија од 15 и више година, а која због болести, инвалидитета или старости не обављају или не могу обављати занимање.

### **Издржавано лице**

*Шифра 19* заокружује се за лица стара 15 и више година која не могу да обављају занимање због старости, болести или инвалидности, као и за остала издржавана лица која се не могу разврстати ни у једну од наведених група (од 13 до 18).

### **Лице на привременом раду-боравку у иностранству**

*Шифра 20* заокружује се само за лица која привремено раде у иностранству код страног послодавца, или су на самосталном раду.

## **11. Положај у запослености**

Одговор на ово питање треба дати за лице које обавља занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружена шифра уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се ради о: запосленику, шифра 1; послодавцу, шифра 2; samozапосленом, шифра 3; помажућем члану домаћинства, шифра 4; и непознато, шифра 9.

**Запосленици** су лица у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица која су запослена у приватним угоститељским, трговачким и другим радњама, која нису власници, као и чланови домаћинства који за свој рад примају плату, односно за које се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

**Послодавци** су лица која су власници или сувласници предузећа, приватне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која запошљавају једног или више радника.

**Самозапосленици** су лица која самостално обављају дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лице које ради за властити рачун ( улични продавачи сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл. )

**Помажући чланови домаћинства** су лица која редовно раде на имању, у самосталној угоститељској радњи, предузећу итд. неког од чланова домаћинства и за тај рад не добијају плату, нити им се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

Ако је *непознат* положај у запослености младожење, односно невјесте, заокружује се шифра 9.

### **Напомена**

На овом мјесту матичар уписује објашњења за која сматра да су неопходна за правилније схватање датих података.

Након уношења података, провјере и евентуалне допуне, матичар потписује образац.

## **ПРЕГЛЕД УПИСА У МАТИЧНУ КЊИГУ ( образац ДЕМ-4)**

Преглед уписа у матичне књиге саставља се мјесечно према времену уписа, а не према времену када се случај десио. На примјер, ако је дијете рођено у фебруару, а у матичну књигу рођених уписано у мају онда ће бити обухваћено извјештајем за мјесец мај.

Преглед уписа у матичне књиге (образац ДЕМ-4) матичар саставља сваког мјесеца за претходни мјесец, чак и онда када у току претходног мјесеца није било уписа у матичне књиге. Образац ДЕМ-4 треба доставити Републичком заводу за статистику са комплетним обрасцима најкасније до 05. у мјесецу. Овај образац матичар попуњава у два примјерка. Један примјерак доставља Републичком заводу за статистику, а други оставља за своју евиденцију.

Ако матичар води матичне књиге за два или више сједишта матичара, онда попуњава посебан образац ДЕМ-4 за свако сједиште. Образац се попуњава на основу извршених уписа у матичне књиге и треба да обухвати податке за сва матична подручја односно за сваку матичну књигу. Приликом састављања овог прегледа, неопходно је да се текући бројеви уписа у матичну књигу правилно настављају.

Образац ДЕМ-4 матичар треба да попуни на сљедећи начин:

У рубрику *мјесец* треба уписати мјесец на који се односи Преглед уписа у матичне књиге.

На линију *општина* уписује се назив општине, а на линију *сједиште матичара* уписује се сједиште матичара који попуњава образац.

У дијелу *рођени*, уписује се текући број првог и задњег број уписа, као и укупан број уписа у мјесецу.

У дијелу *умрли*, уписује се текући број првог и задњег број уписа, као и укупан број уписа у мјесецу.

У дијелу *вјенчани*, уписује се текући број првог и задњег број уписа, као и укупан број уписа у мјесецу.

Уколико у току извјештајног мјесеца није било уписа у матичне књиге матичар уписује цртице у рубрике( *рођени, умрли, вјенчани*) на обрасцу ДЕМ-4.

За сваки текући број уписа у матичне књиге (осим поништених уписа) треба да се попуни одговарајући статистички образац.

Поред тога, уз сваки статистички образац о случају смрти (образац ДЕМ-2) треба приложити образац "Потврде о смрти".

Примједбе о поништеним уписима, као и разлоге о поништењу уписа, матичар уписује у дијелу који се односи на поништене уписе.

Такође, матичар уписује и појединачно укупан број образаца ДЕМ-1, ДЕМ-2 и ДЕМ-3 које доставља надлежном одјељењу Завода за статистику.

На основу достављених образаца и Прегледа уписа у матичну књигу, Републички завод за статистику врши увид у контролу обухвата материјала.